

Mediapoliticus van het Jaar 2012

Mark Rutte

Meer weten?

Internet

- www.nieuwsmonitor.net
- Twitter: *@Nieuwsmonitor*

Onderzoekers

- Joep Schaper**
- Kasper Welbers**
- Maurits Denekamp**
- Kim Janssen**
- Carina Jacobi**
- Pauline van der Beek**
- Nel Ruigrok**
- 020 598 3191
- nelruigrok@nieuwsmonitor.net

De politicus die het afgelopen jaar het meest in het nieuws is geweest is premier Mark Rutte, net als vorig jaar. Hij begon het jaar als premier, zijn kabinet viel in april, hij won de verkiezingen, formeerde snel weer een nieuw kabinet en eindigt dit jaar weer als premier. Deze reeks gebeurtenissen zorgden voor een grote hoeveelheid aandacht. Daarom roepen wij hem uit tot 'Mediapoliticus van het Jaar'. De tweede plaats is dit jaar, net als vorig jaar, voor Geert Wilders. Ondanks de opmars van Emile Roemer en de verkiezingswinst van Diederik Samsom blijft de nieuwswaarde van de PVV-leider groot. Andere mediaverassingen zijn Hero Brinkman, Ronald Plasterk en Tofik Dibi die ondanks hun bescheiden rollen als Tweede Kamerleden toch de top-25 weten te halen.

→ De politieke berichtgeving

Nieuws is geen gegeven, maar een keuze; het resultaat van beslissing van journalisten. Zij beslissen uit de veelheid van gebeurtenissen welke relevant zijn voor hun publiek. Zij selecteren gebeurtenissen op nieuwswaarde. Uit onderzoek blijkt een aantal criteria die altijd gelden voor nieuwswaardigheid:

- Conflict en negativiteit: conflict tussen actoren en slecht nieuws is nieuwswaardiger dan overeenstemming tussen actoren en goed nieuws;
- onverwacht en niet-ambigu: onverwacht, helder nieuws, is eerder nieuws dan een complexe gebeurtenis die al op de agenda stond;
- macht en personalisering: gebeurtenissen, vooral rond machtige landen en bekende, machtige personen worden eerder nieuws dan abstracte ontwikkelingen;
- nabijheid: hoe herkenbaarder het nieuws door geografische- of culturele nabijheid, hoe eerder de gebeurtenis nieuws wordt;
- continuïteit en compositie: wanneer een gebeurtenis eenmaal nieuws is, is de kans dat het nieuws blijft groter. Dit hangt ook sterk af van de rest van de agenda. Wanneer er al een aantal items over een onderwerp worden gepubliceerd is de kans minder groot dat de gebeurtenis nieuws wordt.

Hoe meer van deze factoren in een verhaal voorkomen en hoe meer ze scoren, des te hoger wordt voor het medium de nieuwswaarde, en des te groter de kans dat een verhaal daar nieuws wordt. Combinaties van deze factoren zorgen daardoor meteen voor een hogere nieuwswaarde. Denk aan de aardbeving (omvang, zeldzaamheid) in Japan en het ski-ongeluk van Prins Friso (macht en personalisering, nabijheid).

Dit geldt zeker ook voor politieke berichtgeving. Media en politiek zijn onlosmakelijk met elkaar verweven. Media bieden politici een platform voor debat over politiek relevante zaken en geven idealiter een indicatie van wat er onder de bevolking leeft. Een veel gehoorde klacht echter is dat media zich steeds vaker richten op de personen in plaats van op de inhoud. Deze zogenaamde personalisering van de politiek zou alleen maar toenemen. Uit recent onderzoek blijkt echter dat niet de personalisering toeneemt, maar wel de focus op partijleiders (Takens, in press). Op deze manier krijgt het nieuws dat wordt besproken een 'gezicht' en wel het gezicht van de partijleider.

Om als politicus nieuwswaardig te worden moet eveneens de eerder genoemde eisen worden voldaan. Voor een politicus betekent dit dat hoe meer macht, hoe groter de kans dat hij/zij nieuwswaardig is. Aan de andere kant kunnen Tweedekamerleden in het nieuws komen met een onverwachte gebeurtenis in de schandaalsfeer of conflictsfeer.

→ Nieuwsmedia en methode

Deze media-analyse is gebaseerd op een automatische inhoudsanalyse van het politieke nieuws zoals gevonden in de dagbladen, het NOS journaal en enkele actualiteitenrubrieken. De kranten meegenomen in dit onderzoek zijn: *NRC Handelsbad*, *De Telegraaf*, *de Volkskrant*, *Trouw*, *Het Financieele Dagblad*, *Splts* en *Metro*. Voor de televisie zijn de volgende programma's meegenomen: *EénVandaag*, *De Wereld Draait Door*, het *NOS achtuurjournaal*, *Nieuwsuur*, *Pownews*, *Pauw & Witteman*, *Knevel & Van den Brink*, en *Vandaag de Dag*. De onderzoeksperiode bedraagt 1 januari 2012 tot en met 30 november 2012.

→ Mediapoliticus van het jaar – dagbladen en televisie

Om de mediapoliticus van het jaar te bepalen hebben we allereerst gekeken naar de mate waarin de politici voorkomen in de dagbladen en op televisie samen. Deze gegevens zijn vervolgens gewogen naar de oplagecijfers voor de dagbladen en de kijkcijfers voor de televisie. Op deze manier houden we er rekening mee dat een optreden in een televisieprogramma met veel kijkers een grotere impact heeft dan een vermelding in een dagblad met een kleine oplage. In tabel 1 geven we een overzicht van de top 25 politici.

Tabel 1 Top 25 politici in dagbladen en op televisie gewogen met oplage- kijkcijfers

	Politicus	Aantal artikelen
1	Mark Rutte	5346
2	Geert Wilders	4735
3	Diederik Samsom	3436
4	Emile Roemer	2305
5	Jan Kees de Jager	1739
6	Ivo Opstelten	1424
7	Edith Schippers	1388
8	Henk Kamp	1151
9	Alexander Pechtold	1151
10	Maxime Verhagen	1138
11	Sybrand van Haersma Buma	1055
12	Job Cohen	1017
13	Jolande Sap	1011
14	Henk Bleker	979
15	Liesbeth Spies	937
16	Melanie Schultz van Haegen	908
17	Gerd Leers	899
18	Hero Brinkman	785
19	Uri Rosenthal	693
20	Halbe Zijlstra	664
21	Ronald Plasterk	642
22	Stef Blok	610
23	Fred Teeven	610
24	Marja van Bijsterveldt	601
25	Tofik Dibi	597

Televisieprogramma's zijn gewogen naar het gemiddeld aantal kijkers per programma. De gegevens hiervoor zijn afkomstig van Stichting KijkOnderzoek. De gegevens van de dagbladen zijn gewogen naar de oplagecijfers.

Voor de tweede keer op rij is Mark Rutte de mediapoliticus van het jaar. Dit is niet verwonderlijk aangezien media voornamelijk de macht volgen en Mark Rutte begon en eindigde 2012 als Minister-President. Daartussen is zijn eerste kabinet gevallen, stond het eind van de zomer in het teken van een spannende verkiezingscampagne met Rutte als uiteindelijke winnaar en formeerde Rutte een nieuw kabinet.

Op de tweede plaats vinden we Geert Wilders terug. Hij was tot 21 april een belangrijk politicus als gedogter van kabinet Rutte I en werd hij veelvuldig genoemd in alle media. Op 20 maart komt Wilders in het nieuws na de breuk met Hero Brinkman. De man die de PVV wilde democratiseren vinden we terug op de 18de plaats. Niet slecht voor een 'gewoon' Tweedekamerlid. Natuurlijk is er voor Wilders zelf nog een grote piek in de berichtgeving rond de val van het kabinet en tijdens de verkiezingscampagne. Nadat hij de verkiezingen verloor en zijn machtspositie als gedogter verloor, neemt de aandacht voor hem af. Ook hier wederom een blijk van de media die de macht volgen.

Op nummer drie vinden we Diederik Samsom. Niet alleen in de politiek, maar ook in de media heeft hij een flinke opmars gemaakt. In de eerste weken van dit jaar kwam hij gemiddeld in nog geen 10 artikelen voor. Tijdens de leiderschapsverkiezing binnen de PvdA haalt hij wat vaker de media, maar zijn echte doorbraak beleeft hij eind augustus met de verkiezingsdebatten. De tweestrijd met Rutte om het premierschap verliest hij, maar de PvdA is terug in het centrum van de macht en in het centrum van de media-aandacht. Tijdens de formatie en met het turbulente begin van het nieuwe kabinet wordt Samsom constant genoemd in de dagbladen.

Emile Roemer bezet de derde plaats. Hij is de maanden voor de verkiezingen de gedoodverfde uitdager van Rutte. Toch behaalt hij uiteindelijk evenveel zetels als zijn partij in de Tweede Kamer al had en grijpt zijn partij weer naast de macht.

De minister die het meest in de aandacht staat is Jan Kees de Jager, van Financiën. Door de schulden crisis en bezuinigingen staat de minister van Financiën veelvuldig in de aandacht en eindigt hierdoor op de 5^e plaats.

→ **Mediapoliticus van het jaar - dagbladen**

In de top 25 van politici in de kranten is er in de top 5 geen verschil met de algemene top 5. Ook vinden we de meeste bewindspersonen en partijleiders terug in de lijst. Enkele andere politici vallen hier op. Bijvoorbeeld Job Cohen. Hij staat met 858 artikelen op de 15de plaats. Op 20 februari stapt hij op als partijleider voor de PvdA. Dit zorgt voor veel aandacht. Op na het uit de hand gelopen Project X feest (facebookfeest) in Haren wordt Cohen weer veel genoemd in de dagbladen als leider van de onderzoekscommissie die het incident onderzoekt.

Ronald Plasterk krijgt ook veel aandacht, gezien zijn positie als Tweede Kamerlid. Dit komt door zijn algemene bekendheid (prominent van de PvdA en oud-minister van Onderwijs), maar vooral ook in zijn rol als belangrijke kandidaat voor het partijleiderschap van de PvdA. Een ander Kamerlid dat groot in het nieuws is geweest is Tofik Dibi. Ook hij was verwickeld in een lijsttrekkersverkiezing, maar dan van GroenLinks. De aandacht voor hem valt vooral te verklaren door het interne conflict dat zijn kandidaatstelling teweeg bracht binnen GroenLinks. Een intern conflict binnen een partij is helemaal nieuwswaardig.

Tabel 1 Top 25 politici in Nederlandse dagbladen

	Politicus	Aantal artikelen
1	Mark Rutte	4612
2	Geert Wilders	4073
3	Diederik Samsom	2951
4	Emile Roemer	1854
5	Jan Kees de Jager	1634
6	Edith Schippers	1269
7	Henk Kamp	1201
8	Maxime Verhagen	1168
9	Ivo Opstelten	1159
10	Sybrand van Haersma Buma	997
11	Alexander Pechtold	975
12	Liesbeth Spies	914
13	Henk Bleker	867
14	Jolande Sap	863
15	Job Cohen	858
16	Melanie Schultz van Haegen	786
17	Gerd Leers	756
18	Halbe Zijlstra	723
19	Hero Brinkman	649
20	Marja van Bijsterveldt	647
21	Uri Rosenthal	612
22	Ronald Plasterk	593
23	Stef Blok	538
24	Fred Teeven	532
25	Tofik Dibi	491

De resultaten in deze en volgende tabellen zijn niet gewogen naar oplage- kijkcijfers. Hier gaat het om het absolute aantal artikelen waarin de politici voorkomen.

→ De top-vijf per krant

Uigesplitst per dagblad vinden we een aantal opvallende verschillen. *Trouw* is de enige krant die Rutte niet op nummer 1 heeft staan. In deze krant werd Geert Wilders met 686 artikelen vaker genoemd dan de premier. Bij *Het Financieele Dagblad* kreeg Wilders juist minder aandacht en vinden we hem terug op plaats 4. De minister van Financiën is voor deze krant belangrijker vanwege de nadruk op het financieel-economische nieuws. *Het Financieele Dagblad* is ook de enige krant waar Henk Kamp de top-5 haalt. Als minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is hij natuurlijk een belangrijker persoon voor een krant die meer aandacht voor de arbeidsmarkt heeft.

Kijkend op de plaatsen 4 en 5 komen invalshoeken van andere kranten naar boven. Zo lijkt er meer aandacht voor criminaliteit en justitie in het *AD*, *Sp!ts* en *Metro*. In deze kranten haalt minister van Justitie Ivo Opstelten de top-5. In *Sp!ts* staat hij zelfs op de vierde plaats. In deze kranten haalt minister De Jager de top-5 niet.

Tabel 2 Top 5 politici per dagblad

de Volkskrant		NRC Handelsblad		De Telegraaf				
1	Mark Rutte	939	1	Mark Rutte	844	1	Mark Rutte	672
2	Geert Wilders	907	2	Geert Wilders	771	2	Geert Wilders	509
3	Diederik Samsom	596	3	Diederik Samsom	493	3	Diederik Samsom	428
4	Emile Roemer	407	4	Emile Roemer	318	4	Jan Kees de Jager	283
5	Jan Kees de Jager	269	5	Jan Kees de Jager	257	5	Emile Roemer	256

Trouw		AD		Het Financieele Dagblad				
1	Geert Wilders	686	1	Mark Rutte	566	1	Mark Rutte	563
2	Mark Rutte	654	2	Geert Wilders	517	2	Jan Kees de Jager	368
3	Diederik Samsom	493	3	Diederik Samsom	359	3	Diederik Samsom	348
4	Emile Roemer	303	4	Emile Roemer	239	4	Geert Wilders	340
5	Edith Schippers	235	5	Ivo Opstelten	205	5	Henk Kamp	277

Sp!ts		Metro			
1	Mark Rutte	185	1	Mark Rutte	189
2	Geert Wilders	165	2	Geert Wilders	178
3	Diederik Samsom	108	3	Diederik Samsom	126
4	Ivo Opstelten	80	4	Emile Roemer	95
5	Emile Roemer	64	5	Ivo Opstelten	55

→ Aandacht, zetels en peilingen

Als we de aandacht per partij analyseren dan blijkt dat de VVD duidelijk de meeste aandacht heeft gekregen het afgelopen jaar. In meer dan tienduizend artikelen is de partij genoemd. Hierna volgen de PvdA, het CDA en de PVV. Dat de PVV minder aandacht krijgt in de media dan het CDA is in zetelaantallen opvallend te noemen. Zowel voor als na de verkiezingen had het CDA een lager zetelaantal dan de PVV, maar komt de partij wel in bijna 2.000 artikelen meer voor. Dit komt vooral oordat het CDA in het eerste kabinet Rutte ministers leverde en de PVV slechts gedoogde. Ministers, zo blijkt uit de analyse op persoonsniveau, levereren veel aandacht op voor de partij. Ook had het CDA een leiderschapsverkiezing. Dat zorgt ook altijd voor veel aandacht.

Tabel 3 Aandacht voor politieke partijen in Nederlandse dagbladen

Partij	Zetels	Aantal artikelen	Aantal artikelen per zetel	Peiling 29 november*
VVD	41	10.322	252	30
PvdA	38	9.610	253	31
PVV	15	6.652	443	18
SP	15	5.527	368	19
CDA	13	8.720	671	13
D66	12	4.536	378	18
ChristenUnie	5	2.198	440	5
GroenLinks	4	4.513	1.128	3
SGP	3	1.146	382	4
PvdD	2	750	375	4
50Plus	2	276	138	7

*Bron: Ipsos Synovate

Dit heeft GroenLinks ook ondervonden. Hun leiderschapsverkiezing met de nodige interne strubbelingen zorgde voor een enorme toename in de aandacht. Gemiddeld per zetel die de partij overhoudt na de verkiezingen heeft de partij de meeste aandacht gekregen. Kijken we echter naar een vergelijkbare partij wat grootte betreft, voor de verkiezingen, D66, dan is de aandacht vergelijkbaar. Opvallend is tenslotte de relatief geringe media-aandacht voor 50plus. De partij, toch goed voor 2 zetels in de Tweede Kamer, heeft het afgelopen jaar slechts 276 vermeldingen.

→ Mediapoliticus van het jaar – Nieuws- en actualiteitenrubrieken

Ook op televisie wordt Mark Rutte het vaakst genoemd. Dit is niet een telling van het aantal keer in beeld of het aantal interviews, maar het aantal keer dat de politici genoemd zijn (en geannoteerd in de ondertiteling van teletekstpagina 888). Het aantal uitzendingen is hierbij geteld. De premier leidt de dans hier glorieus. Geert Wilders volgt op een straatlengte afstand. Hij komt in minder dan de helft van de uitzendingen voor dan Rutte. Samsom volgt op de derde plaats. Hij wordt in 344 uitzendingen genoemd. Opvallend is vooral het voorkomen van de partijleiders van de andere partijen in de top 10. Waar in de dagbladen vooral aandacht was voor de bewindslieden zien we op televisie meer aandacht voor partijleiders. In andere woorden, op televisie zien we vaker de ‘gezichten’ van de partij terug dan ministers en staatssecretarissen – de mensen met de grootste beleidsverantwoordelijkheid. De reden hiervoor ligt vooral besloten in het feit dat er dit jaar verkiezingen zijn gehouden. In het onderzoek van vorig jaar was het verschil tussen dagbladen en televisieprogramma’s niet zo groot op dit punt.

Tabel 4 Top 25 politici in Nederlandse Televisie

	Politicus	Aantal uitzendingen
1	Mark Rutte	1.002
2	Geert Wilders	485
3	Diederik Samsom	344
4	Emile Roemer	253
5	Jan Kees de Jager	160
6	Alexander Pechtold	121
7	Job Cohen	119
8	Jolande Sap	116
9	Ivo Opstelten	114
10	Henk Bleker	102
11	Edith Schippers	101
12	Sybrand van Haersma Buma	93
13	Hero Brinkman	91
14	Gerd Leers	87
15	Maxime Verhagen	86
16	Henk Kamp	82
17	Tofik Dibi	78
18	Liesbeth Spies	62
19	Stef Blok	60
20	Ronald Plasterk	58
21	Fred Teeven	52
22	Lodewijk Asscher	48
23	Uri Rosenthal	48
24	Melanie Schultz van Haegen	47
25	Mona Keijzer	41

Daarnaast valt op dat de politici die hebben meegedaan aan de interne strijd om het partijleiderschap hoger scoren op televisie dan in de dagbladen. Deze aangelegenheden werden op televisie breed uitgemeten.

Van de bewindslieden zien we alleen De Jager en Opstelten zowel terug in de top-10 in de dagbladen als ook in de top-10 op televisie. De overige bewindslieden vinden we aanzienlijk lager in de rangschikking op televisie dan in de dagbladen.

→ De top-vijf per programma

De verschillende televisieprogramma's laten op slechts enkele punten verschillen zien ten opzichte van de dagbladen, als we kijken naar de top-5 politici. De top-3 is in bijna alle televisieprogramma's hetzelfde. Alleen bij Knevel en van der Brink zien we Emile Roemer op nummer 1. Ook zien we hier Alexander Pechtold in de top-5. Bij De Wereld Draait Door zien we Henk Bleker op nummer 5 en PowNews heeft relatief veel aandacht voor Tofik Dibi. Eerder onderzoek van de Nieuwsmonitor liet zien dat Pauw & Witteman relatief veel aandacht besteden aan PvdA-ers. Ook uit deze analyse blijkt dit het geval. De partij is met Samsom en Cohen goed vertegenwoordigd in de top 5. Opvallend is overigens vooral dat de politicus die al jaren weigert aan tafel te zitten bij Pauw & Witteman, Geert Wilders, wel het meest genoemd wordt in het programma.

Tabel 5 Top 5 politici per programma

EénVandaag		DWDD		8 uur Journaal	
1	Geert Wilders 67	1	Geert Wilders 65	1	Mark Rutte 123
2	Mark Rutte 66	2	Mark Rutte 53	2	Geert Wilders 84
3	Diederik Samsom 50	3	Diederik Samsom 45	3	Diederik Samsom 65
4	Emile Roemer 30	4	Emile Roemer 30	4	Emile Roemer 54
5	Jan Kees de Jager 19	5	Henk Bleker 20	5	Jan Kees de Jager 37
Nieuwsuur		Pownews		P&W	
1	Mark Rutte 126	1	Geert Wilders 44	1	Geert Wilders 49
2	Geert Wilders 113	2	Mark Rutte 35	2	Mark Rutte 37
3	Diederik Samsom 74	3	Diederik Samsom 28	3	Diederik Samsom 35
4	Emile Roemer 68	4	Emile Roemer 24	4	Job Cohen 24
5	Jan Kees de Jager 41	5	Tofik Dibi 19	5	Emile Roemer 16
KvdB		Vandaag de Dag			
1	Emile Roemer 16	1	Mark Rutte 49		
2	Geert Wilders 15	2	Geert Wilders 46		
3	Diederik Samsom 14	3	Diederik Samsom 33		
4	Alexander Pechtold 13	4	Ivo Opstelten 29		
5	Mark Rutte 11	5	Jan Kees de Jager 18		

→ Conclusie

In Den Haag was het het jaar van de verkiezingen. Op 21 april viel het kabinet en op 5 november stond er een nieuwe ploeg op het bordes. De dynamiek van de verkiezingen bepaalde in grote mate de media-aandacht voor de politici. Evenals vorig jaar bleek premier Rutte toch het meest nieuwswaardig voor de

journalisten, gevolgd door Geert Wilders. Dit jaar kreeg Wilders weer veel media-aandacht, maar kwam dit lang niet altijd door de onconventionele politiek. Eerst was er het vertrek van Kamerlid Hero Brinkman waar veel aandacht voor was. Daarna volgde het mislukte Catshuisoverleg met VVD en CDA waar Wilders uiteindelijk de stekker uit trok. Hierna volgden Wim Kortenoeven en Marcial Hernandez, nota bene op de dag van de presentatie van het verkiezingsprogramma van de VVD. Daags daarna verliet ook Jhim van Bommel de partij.

De lijsttrekkersverkiezingen in de PvdA, CDA en GroenLinks zorgden echter ook voor nieuwe gezichten in de top-25 met Diederik Samsom, Sybrand Buma, Mona Keijzer en Tofik Dibi. Ook was 2012 het jaar van de opkomst en terugval van SP-leider Emile Roemer. De SP stond tijdens Rutte I op 15 zetels. In aanloop naar de verkiezingen steeg de partij in de peilingen tot ongekennde hoogte en leek Roemer de belangrijkste uitdager van Rutte te worden. Vooral in aanloop naar de verkiezingen was er veel aandacht voor Roemer, maar in de debatten ging het mis. De media-aandacht voor Roemer sloeg om en zo eindigde de SP toch weer op 15 zetels en blijft de partij in de oppositie. Met de terugval van Roemer greep Diederik Samsom zijn kans. Over het gehele jaar bezien eindigt Samsom als derde in top-25 mediapoliticus van het jaar. Dat is knap voor iemand die het jaar begon als 'gewoon' Tweede Kamerlid. In die zin is hij misschien wel de opvallendste naam van de eerste 5.

De enige niet-partijleider in de top-5 is Jan Kees de Jager, die als minister van Financiën veelvuldig in het nieuws kwam. Zelfs op televisie, waar vooral veel partijleiders te zien zijn in de top-10 vinden we Jan Kees de Jager terug op nummer 5.

De verschillen tussen de dagbladen en televisieprogramma's geven een indruk van de verschillende nieuwswaardes die worden gevolgd bij de berichtgeving over politici. Zo zien we bewindsliden vaker terug in de dagbladen, terwijl de partijleiders duidelijker aanwezig zijn op televisie. De televisie leent zich blijkbaar beter om de verschillende partijen een 'gezicht' te geven dan de dagbladen. De reden hiervoor waren de interne lijsttrekkerscampagnes binnen verschillende partijen en de verkiezingscampagne. De politieke media-aandacht was vanaf april sterk gericht op de verkiezingen van 12 september jl. Deze focus zorgde voor extra veel aandacht voor de partijleiders, met name op televisie.